

KANNANOTTO "YHTEISÖTALOUS – PERUSEDellyTYSTEN KEHITTÄMINEN"

Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus -konsortio, johon kuuluvat Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry, Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy, Kuntoutussäätiö sr, Osuustoimintakeskus Pellervo ry, Silta-Valmennusyhdistys ry ja Vates-säätiö sr, lausuu kannanottonaan Yhteisötalous – perusedellytysten kehittäminen -aloitteeseen seuraavaa.

1. Yleiset lähtökohdat ja päähuomiot

Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus painottaa seuraavia näkökulmia ja lähtökohtia yhteisötalouden ja sen perusedellytysten kehittämisessä:

EU:n tasolla yhteisötalouden tärkeänä periaatteena tulee olla inklusiivisuus sekä kaikkien väestöryhmien ja ihmisten mukana pitäminen. Yhteiskunnallista kehitystä ja yhteisötaloutta tulee kehittää, harmonisoida ja vahvistaa EU:n tasolla ja kussakin jäsenmaassa niin, että kaikki ihmiset pidetään kehityksessä mukana. Poliitikatoimien tulee olla yhteensovittavia ja koordinoituja niin, että niissä tulevat huomioiksi myös kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset. Tämä edellyttää jäsenmaissa huomattavasti nykyistä koordinoitumpia toimia erityisesti työllisyys-, koulutus-, sosiaali-, teollisuus-, tutkimus- ja innovaatio- sekä ympäristöpolitiikan välillä.

Yhteiskunnallisten ja sosiaalisten yritysten kansainvälistyminen ja kansainvälistymisen edistäminen tulee saada osaksi yhteisötalouden aloitetta/suositusta. Esimerkiksi sosiaalisten innovaatioiden skaalaamiseen ja levittämiseen tarvitaan koko EU:n laajuisia tuki- ja rahoitusinstrumentteja tai ainakin näiden harmonisointia niin, että paikallisten yhteisöjen kehittämistä innovaatioista saadaan laajempaa vaikutavuutta EU:n alueelle.

Sosiaaliset innovaatiot ovat keskeinen yhteisötalouden toimijoiden kasvun, uudistumisen ja vaikuttavuuden lähtökohta. Sosiaaliset innovaatiot tulee nähdä osana innovaatiopolitiikan kokonaisuutta. Sosiaaliseen innovaatiotoimintaan tarvitaan EU:n tasoisia politiikkatoimenpiteitä ja sosiaaliset innovaatiot tulee tunnistaa mm. OECD:n innovaatiotoiminnan määrittelyissä (Frascatin Manuaali, Oslon Manuaali) sekä vahvistaa sosiaalisen innovoinnin asemaa myös EU:n politiikkasuosituk- sissa. EU:ssa rahoitusmekanismeissa tulee olla mukana sosiaalinen innovointi. Esi- merkiksi Horisonttiohjelmiin tarvitaan tätä koskevat määrittelyt ja rahoituskriteerit.

Julkiset hankinnat ovat merkittäviä yhteiskunnallisten yritysten ja muiden yhteisötalouden toimijoiden markkinoille pääsyn ja yhteiskunnan asettamien ta- voitteiden toteuttamisen kannalta. Sosiaalisten kriteerien, erityisesti työllistämisehdon, käyttöä julkisissa hankinnoissa tulee tukea EU-tason ohjeistuksella, eri toimi- joiden ja valtioiden välisellä yhteistyöllä sekä ohjelmilla ja kampanjoilla. Esimerkiksi Buying for Social Impact -hankkeessa kerättiin hyviä toimintamalleja eri maista, mikä antaa hyvän lähtökohdan mallien jalkauttamiselle.

2. Poliittinen tausta, ongelmanmäärittäminen ja toissijaisuusperiaatteen soveltaminen

Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus haluaa kannanotossaan tuoda esille sen, että **yhteisötalouden käsitteistön epäselvyys vaikuttaa väistämättä myös sitä koskeviin politiikkatoimenpiteisiin ja niiden kansalliseen toteutukseen.**

Jäsenmaissa on myös hyvin erilaiset perinteet ja lähtökohdat yhteisötaloudelle; esi- merkiksi kansalaisjärjestöjen asemassa ja roolissa sekä rahoitusperustassa on isoja eroja maiden välillä. Vaihtelua on myös siinä, miten yhteiskunnallinen yritys ymmär- retään.

Suomessa iso määrä kansalaisjärjestöjä saa toimintansa rahoittamiseen kansallista tukea, toisin kuin monissa muissa EU-maissa, joissa järjestöt hakevat pääasiallisen ra- hoituksensa lahjoituksina yrityksiltä ja yksittäisiltä lahjoittajilta. Samaan aikaan mis- siolähtöinen yrittäjyys on kasvussa myös Suomessa.

Pitkälle menevän harmonisoinnin ja yksityiskohtaisen normiohjauksen sijaan Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus pitää tarkoituksenmukaisena kan- sallisen ohjauksen ja politiikkatoimien kuntoon saattamista niin, että ne aidosti

edistäisivät yhteisötaloutta ja sosiaalista innovointia. EU-tasoinen yhteensovittaminen voi tuoda tärkeää lisäarvoa kansallisiin toimenpiteisiin yhtenäistämällä tiettyjä peruskäsitteistöjä, luomalla edellytyksiä sosiaaliselle innovoinnille ja yhteiskunnalliselle yritystoiminnalle mm. EU-laajuisten rahoitusinstrumenttien kautta sekä muokkaamalla yleistä ilma- ja asenneilmapiiriä yhteisötaloudelle ja yhteiskunnalliselle yrittäjyydelle suotuisammaksi.

Poliittista ja oikeudellista kehystä tarvitaan, mutta tämän tulee olla ensisijaisesti kansallisesti määriteltyä. Kansallisella tasolla isoimpia haasteita ovat politiikkatoimien yhteensovittaminen työllisyys-, koulutus-, sosiaali-, teollisuus- tutkimus- ja innovaatio- sekä ympäristöpolitiikkojen välillä. EU:n yhteisötalouden aloitteella/neuvoston suosituksella on tärkeä rooli myös ns. pehmeämmän vaikuttamisen kysymyksissä, kuten julkisten hankintojen, TKI-politiikkatoimien (verokannusteet jne.) ym. kehittämisessä.

3. Neuvontaa ja ohjausta tarvitaan

Yhteiskunnallinen ja missiolähtöinen yrittäjyys ovat kasvussa. Tuoreen GEM-raportin (Global Entrepreneurship Monitor 2021/2022 Global Report) mukaan 40 prosenttia uusista ja tuoreista yrittäjistä nimeää yrittäjyyden motiiviksi halun muuttaa maailmaa. Motiivi tehdä yhteiskunnallista hyvää ja ratkaista aikamme vaikeita ongelmia tulee hyödyntää. Siksi **on tärkeää, että EU:n jäsenvaltiot panostavat riittävästi yhteiskunnallisten yritysten neuvonta- ja ohjauspalveluihin** erityisesti yrityksen perustamisvaiheessa. Osana palveluvalikoimaa tulee edistää myös kiihdyttämö- ja hautomotoimintaa.

Kannanoton ovat laatineet:

Jarmo Hänninen, Osuustoimintakeskus Pellervo ry

Susanna Kallama, Yhteiskunnallisten yritysten liitto ARVO ry

Harri Kostilainen, Diakonia-ammattikorkeakoulu Oy

Soile Kuitunen, Kuntoutussäätö sr

Kimmo Kumlander, Silta-Valmennusyhdistys ry

Jukka Lindberg, Vates-säätö sr